

# VỀ CHUYỂN DỊCH CƠ CẤU LAO ĐỘNG NÔNG NGHIỆP, NÔNG THÔN Ở NINH BÌNH

Lê Văn Dũng<sup>(\*)</sup>

Trong những năm qua ở Ninh Bình việc chuyển dịch cơ cấu kinh tế nói chung và cơ cấu kinh tế trong nông nghiệp, nông thôn nói riêng đã được lãnh đạo tỉnh, các cấp các ngành quan tâm chỉ đạo thường xuyên, tích cực với những giải pháp cụ thể, do vậy đã có bước chuyển dịch tích cực. Từ năm 1995 đến năm 2007 tỷ trọng nông nghiệp trong GDP từ 55,42% giảm xuống còn 27,29%; tỷ trọng công nghiệp từ 18,19% tăng lên đạt 39,11%; dịch vụ từ 26,39% tăng lên đạt 33,6%. Trong nông nghiệp cũng từ 1995 đến 2007, cơ cấu giá trị sản xuất ngành trồng trọt từ 74% giảm xuống còn 70,2%; chăn nuôi từ 24,9% tăng lên đạt 27,3%; dịch vụ nông nghiệp từ 1,1% tăng lên đạt 2,5%. Đó là sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế đúng hướng theo hướng công nghiệp hoá - hiện đại hoá.

Tuy nhiên, so với yêu cầu thì cơ cấu kinh tế nông nghiệp và nông thôn ở Ninh Bình chuyển dịch còn chậm. Trong nhiều nguyên nhân cả khách quan và chủ quan có nguyên nhân do chưa chú trọng đúng mức đến việc bố trí, phân công, chuyển dịch cơ cấu lao động và đào tạo lao động trong nông nghiệp, nông thôn. Điều rõ ràng là cơ cấu lao động và cơ cấu kinh tế có quan hệ hữu cơ với nhau và trực tiếp tác động qua lại lẫn nhau. Kinh tế là do lao động làm ra, chịu tác động trực tiếp của số lượng và chất lượng lao động.

Ở Ninh Bình từ 1995 - 2007 số lao động công nghiệp từ gần 33 nghìn người đã lên tới trên 91,7 nghìn người, gấp hơn 2,7 lần, chủ yếu cũng là từ nông thôn - nông nghiệp được tuyển dụng, đào tạo bổ sung cho ngành công nghiệp. Song đối với nông nghiệp - nông thôn, thì việc chuyển dịch cơ cấu cả về số lượng, chất lượng, phân công... chưa được chú trọng quan tâm đúng mức.

Với Nghị quyết đại hội Đảng bộ các cấp trong khi thảo luận cũng đã được xem xét khá kỹ để quyết định mục tiêu về cơ cấu kinh tế song nhiều nơi lại rất ít đề cập đến mục tiêu về chuyển dịch cơ cấu lao động và đào tạo lao động. Nếu phỏng vấn một Hợp tác xã, một xã, một huyện về cơ cấu kinh tế vừa qua và hiện nay thì nhiều người có thể cho biết ngay được, nhưng hỏi về cơ cấu lao động thì có lẽ rất khó trả lời. Đây là một thực tế. Tất nhiên việc xác định cơ cấu lao động ở nông nghiệp - nông thôn khó hơn là xác định cơ cấu kinh tế. Nếu như năm 1995, tổng số lao động nông nghiệp, lâm nghiệp và thủy sản ở Ninh Bình có trên 312 nghìn người thì đến năm 2007 chỉ còn 254,2 nghìn người. Như vậy là số lao động nông nghiệp - nông thôn ngày một giảm, phù hợp với xu hướng chuyển dịch lao động chung hiện nay, nhưng cụ thể số lượng, cơ cấu lao động lao động trong các lĩnh vực trồng trọt, chăn nuôi, trồng cây lương thực, cây công nghiệp, thủy sản, lao động phi nông nghiệp

<sup>[\*]</sup> Phó cục trưởng Cục Thống kê Ninh Bình

là bao nhiêu thì còn rất khó xác định. Một điều đáng quan tâm nữa là cơ cấu độ tuổi lao động ở nông thôn, số lao động trẻ ngày càng giảm nhanh, nhiều khi và nhiều nơi chỉ còn lao động trung niên, người già, phụ nữ và nói chung là sản xuất mang nặng tính kinh nghiệm, ít được đào tạo nghề.

Để thực hiện công nghiệp hoá - hiện đại hoá nông nghiệp, nông thôn đòi hỏi phải chuyển dịch cơ cấu kinh tế và cơ cấu lao động nông nghiệp, nông thôn theo hướng: trong khi đòi hỏi tăng nhanh giá trị sản xuất của tất cả các ngành thì tỷ trọng giá trị sản xuất và tỷ trọng lao động sản xuất nông nghiệp phải giảm, tỷ trọng giá trị sản xuất và lao động các ngành phi nông nghiệp phải tăng. Trong nông nghiệp thì tỷ trọng giá trị sản xuất và lao động trồng trọt phải giảm, chăn nuôi, thủy sản phải tăng. Trong trồng trọt thì tỷ trọng giá trị sản xuất và tỷ trọng lao động sản xuất lương thực phải giảm, cây công nghiệp phải tăng. Dĩ nhiên tăng giảm thế nào là tích cực, là hợp lý là tùy thuộc vào điều kiện cụ thể ở từng nơi, từng vùng, từng địa phương. Bên cạnh lực lượng lao động được tuyển dụng, bổ sung cho các khu công nghiệp, cụm công nghiệp, lao động đi làm ăn xa ở thành thị, đi xuất khẩu lao động, thì vẫn còn bộ phận khá lớn lao động thực hiện “Ly nông bất ly hương” nghĩa là thôi làm nghề nông (nhất là những nơi không còn đất nông nghiệp) chuyển sang làm các ngành nghề khác. Cùng với thay đổi về số lượng lao động, phải trên cơ sở thay đổi về chất lượng lao động, bao gồm việc đổi mới công nghệ và đào tạo nâng cao tay nghề để tăng năng suất lao động và chất lượng sản phẩm.

Hiện nay, việc chuyển dịch cơ cấu lao động trong nông nghiệp, nông thôn nói chung còn tự phát, do từng cá nhân, từng gia đình tự lo liệu, tự vận động nên vừa chậm, vừa lúng túng, hạn chế hiệu quả cả về kinh tế và xã hội.

Thiết nghĩ, để giải quyết vấn đề nông nghiệp, nông dân và nông thôn trước mắt cũng như lâu dài theo hướng công nghiệp hoá - hiện đại hoá, trên cơ sở quy hoạch, xác định đúng phương hướng sản xuất, kinh doanh, bố trí, đề ra mục tiêu và giải pháp chuyển dịch cơ cấu kinh tế hợp lý với điều kiện cụ thể, mỗi địa phương, đơn vị (HTX, xã, huyện và cả tỉnh) cần phải có quy hoạch, kế hoạch, giải pháp cụ thể về chuyển dịch cơ cấu lao động trong các ngành sản xuất kinh doanh phù hợp, đảm bảo cho việc chuyển dịch cơ cấu và tăng trưởng kinh tế, giải quyết việc làm, nâng cao thu nhập và đời sống nông thôn. Mặc dù hiện nay ở Ninh Bình phổ biến lao động trong nông nghiệp, nông thôn còn sản xuất đa ngành nghề, số lao động chuyên môn hoá rất ít nhưng vẫn có thể từ xác định cơ cấu kinh tế mà xác định cơ cấu lao động cho mỗi ngành nghề. Từ đó biết được số lao động dồi dư để có kế hoạch và giải pháp giải quyết việc làm cho số lao động này cũng như có kế hoạch đào tạo nghề cho người lao động một cách cơ bản, chủ động hơn cho từng ngành nghề, từng bước thực hiện chuyên môn hoá lao động, đảm bảo kinh tế nông nghiệp, nông thôn phát triển nhanh và bền vững theo hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá, tăng thu nhập, nâng cao đời sống nông dân ■